

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 24 Cor.
 Pe o jum. de an 12 "
 Pe trei luni. . . 6 "
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40 lei.
 Pe o jum. de an 20 "
 TELEFON Nr. 226.

GAZETA TRANSILVANIEI

REDAȚIA
 ȘI ADMINISTRAȚIA
 Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
 se primesc la administrație. Prețul după tarif și învalid.

Manuscrisele nu se înnapoiază.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

Chestia croată și trializmul.

În fiecare stat se ivesc din când în când perturbații provocate de curente noi de idei, menite să schimbe stări învechite dăunătoare intereselor generale ale societății. Frământările sociale urmate în unele state de puternice zguduri interne au putut avea o durată mai lungă sau mai scurtă, în tot cazul însă s'au sfârșit prin reînnoirea păcii și obșteștei mulțumiri între cetățeni. Statul nostru și în privința asta se deosebește de evoluția altor state, fiind frământările la ordinea zilei și pacea supremul bun după care fiecare oțtează.

Trecând la sud frontiera Ungariei, găsim pe Croați, Slavoni, dalmatini și toată suflarea până la fârmul Adriaticii de zeci de ani în continuă sbuciumare, în continuă apărare contra agresivei politice de desnaționalizare și desmembrare a guvernelor noastre.

Sub presiunea evenimentelor urmate după 1848, guvernul maghiar, ca să se arate în fața Europei că știe respecta libertatea altor popoare și ca să reataseze Croația la Ungaria, i-a dat Croației autonomie deplină garantându-o prin articolul de lege XXX din 1868. Și neastâmpărâții noștri guvernânți în primul an după tranșacțiune îndreptându-și planul de acțiune distrugătoare contra noastră, pe cari asemenea ne-au fericit cu cunoscuta lege de naționalitate, i-au lăsat pe Croați în pace. Indată ce însă Trefort a început să reguleze chestia învățământului și neaferecat scoalele populare prin legea din 1881, molochul maghiarizării s'a îndreptat spre Croați. Punctul de razim în trecerea cu buretele peste autonomia Croației au crezut că-l vor afla în înjgheburile partidului unionist compus din funcționari și sateliți plătiți de guvernul din Pesta.

Cu ajutorul acestui partid pus în coastele partidului Starcevician; — național croat — s'a început acțiunea de spargere a autonomiei Croației. Și guvernânții noștri au pornit-o zoriți înainte până ce s'au oprit pe un moment la impunerea limbii maghiare alături de cea croată — care amăsurat pozițiilor legii este singura autorizată — pe emblemele țării. Stradele Agramului, până atunci pașnice, deodată s'au schimbat în baricade. Emblemele fură rupte și date jos și impostura limbii maghiare scaldă stradele capitalei în valuri de sânge. După sgomotoasa serbare milenară, anul 1893 deveni pentru Croația istoric, neuitat.

Politicienii și guvernele maghiare nici din acest săngerose eveniment n'au tras nici o învățătură. Și-au continuat încercările de a nimici autonomia Croației. Comisarii, adică Baniile aleși pe sprâncenă și denumiți de guvernul nostru s'au perândat aproape în fiecare an în tocmai ca servitorii la un stăpân tiranic. Iar acești comisarii neputând impune dietei croate vederile și voința guvernului maghiar, activitatea dietei croate a fost nulă. Saborul din când în când se deschidea, pentru ca după vorbirile câtorva oratori naționaliști, cari reprobau și stigmatizau tendințele de maghiarizare ale guvernelor noastre, să fie închis.

Croații conștii de drepturile lor și hotărâți a le apăra cu pre-

țul vieții chiar, nu voiesc a ceda nimic.

Ruptura produsă între Ungaria și Croația în urma impunerii limbii maghiare de guvernul coalitționist ca limbă oficială la căile ferate din Croația, amenință să devină fatală pentru Ungaria. Privirile Vienei au fost atrase spre Croați, cari încunjuțați de confrății lor din statele vecine și având tot dreptul pe partea lor, pot prea ușor să dea o altă turnură relațiilor lor de drept public cu Ungaria.

Deși nepăsători și prea încrezuți în puterile lor, acestea s-au început în timpul din urmă s-o observe și guvernânții maghiari.

Comisarul militar extraordinar trimis în Croația din partea Vienei le-a sugerat compatrioților noștri temerea, că politica austriacă n-ar fi streină de planul ca Croația să fie declarată de independentă de Ungaria.

Temerea aceasta l-a îndemnat pe premierul Tisza să readucă la o cale normală raporturile Croației cu Ungaria, promițându-le Croaților că între alte favoruri financiare ce le va acorda, va abroga și legea, care a impus limba maghiară în serviciul căilor ferate din Croația. Comisarul Cuvaj urgisit de Croați atât pentru draconicele măsuri luate în contra presei croate, cât și pentru numeroasele arestări și suprimare a oricărei libertăți, a fost provocat să abzică și în locul său a fost denumit ca ban baronul Skerlec Ivan, iar ca ministru croat fără portofoliu contele T. Peiacevici, cari au și depus obișnuitul jurământ în mâinile Maiestății Sale.

Cari sunt șansele acțiunii de împăciuire și apropiere a baronului Skerlec? Mergem să facem pace în Croația cu cunoscuta bachetă magică pe care Tisza a întrușinat-o atât de des față de opoziția maghiară în parlamentul din Pesta și afară de el în toată Ungaria?

Sau datu-i-sa din partea lui Tisza o adevărată ramură de oliv, însemnând că guvernul din Pesta a renunțat formal la tendințele lui de nimicire a autonomiei croate? Iată întrebări pe cari numai viitorul le va deslega.

Noi însă d'a capo putem anticipa îndoiala noastră în privința succeselor lui.

Deși noul comisar este om tânăr, cu frumoase cunoștințe din domeniul administrației de stat, precum îl prezintă presa maghiară, noi nu putem lega speranțe de acțiunea lui. Și aceasta pentru mai multe motive.

II.

Articolul de lege XXX din 1868 dispune preciz în §. 56, că pe tot teritoriul Croației și Slavoniei limba oficială în legislație, administrație, justiție și în afacerile cu Ungaria este cea croată.

Respectat-au guvernele maghiare dispozițiile acestei legi aduse de ele însăși?

Nu.

În 1898 au introdus limba maghiară pe emblemele Croației provocând prin aceasta cunoscuta vărsare de sânge și revoltă, care numai cu mare greutate a putut fi suprimată. Mai bine nu s'au vindecat ranele cauzate pe corpul națiunii croate, ele se deschid din nou prin impunerea limbii maghiare la căile ferate.

Neputând să înfrângă reacțiunea deputaților croați, cari săptămâni întregi au obstruat pernicioasa activitate a parlamentului din Pesta, guvernul maghiar, prin celebrul proces Friedjung-Supillo, au întins conducătorilor națiunii croate infernală cursă de trădare și conspirație contra integrității statului maghiar. Și ce s'a urmărit prin aceasta? Compromiterea Croaților înaintea Vienei și a lumii întregi. Las' că compromisă a rămas și politica esternă a monarhiei noastre și istoricului Friedjung, care de atunci s'a săturat de cunoștința făcută cu compatrioții noștri și cu Nastici, dar conducătorii Croaților au avut să suferă mult.

Ceea-ce urmăresc guvernele maghiare față de Croația, Slavonia, Dalmația, Fiume e tot aceeaș ce se face cu noi Români, Rutenii, Sârbi și Slovații din Ungaria, cărora ne-au dat legea de naționalitate desconsiderată din prima zi a sancționării ei.

Încercările guvernelor maghiare s'au frânt până acum de energia cu care Croații și-au apărat autonomia statului lor. Departe de a ceda și fericiti de a nu afla între ei, Burdești, Soghești, ei au primit un puternic ascendent chiar și prin încorporarea Bosniei și Erțegovinei la monarhia noastră. Și în jurul luptelor de independență națională a Croaților se poate deja bine observa un nou punct de agregare: atracția tot mai mare a elementelor bosniace și erțegovine spre Croația, care sub scutul vulturului habsburgic va trebui să formeze cu timpul un stat mare, stând față de Austria în aceeași corelație de drept ca și Ungaria.

Formarea trializmului, credem, este numai chestie de timp și ea își are rațiunea în configurația popularelor din monarhia noastră. Politica vieneză voinde să asigure stabilitatea tronului liniștea și înțărirea monarhiei și pe deasupra să creeze raporturi politice prietenești cu Rusia, va trebui să spingă formarea unui al treilea stat din popoarele slavice de la sudul monarhiei. Căci Slavii din această parte mai curând și-ar afla garantată independența de stat și toate condițiile pentru o liberă dezvoltare sub aripile Austriei, decât a unei Rusii despotice prin firea și sistemul ei de guvernare. Și dinastia la rândul ei în politica esternă și internă s'ar răzima nu numai pe elementul maghiar cerțat cu toate popoarele monarhiei, ci și pe marile grupări de popoare conștii de misiunea lor și bine echilibrate între ele.

Acestea sunt motivele, cari ne fac să credem că banul Skerlec, pășind pe urmele antecesorilor săi, ca un esponat al agresivei politice maghiare, nu va isbuzi să câștige încrederea Croaților și în loc de apropiere, spărțura între aceste două state se va mări tot mai mult dând naștere la formarea trializmului.

Ag.

Contingentul militar. Ministrul comun de războiu Krobotin a sosit luni la Ischi și eri a fost în audiență la M. Sa. Audiența este în legătură cu chestiunea urcării contingentului de recruți. Ministrul Krobotin a tratat în chestia aceasta cu contele Tisza și cu guvernul austriac și acum a făcut raport M. Sale despre rezultatul tratativelor.

Măsura urcării contingentului nu e fixată încă. Cele două guverne au căzut de acord, că cu considerare la situația externă, urcarea e necesară și mărirea ei depinde de la puterea materială a monarhiei. O hotărâre definitivă să va lua în chestia aceasta pe la mijlocul lui Septembrie.

Autonomia Transilvaniei. »Kel. Ért. și după el și alte ziare maghiare iau notiță despre articolul nostru cu titlul de mai sus. Ziarele dau în extras cuprinsul articolului, fără a-i face comentarii. Numai arhișovinistul »Bud. Hirl.« numește ideea din articol »temerară și trădătoare de patrie« și zice

că un astfel de proiect »e stricțios patriei și nu e executabil«.

Vorbe șoviniste răsuflate!

Klofac în America. Vestitul deputat ceh din parlamentul austriac și infatigabilul agitator naționalist slav, Klofac se află în America, unde cutrieraș orășele, face propagandă slavă. El clarifică în deosebi pe Slavii austriaci despre rolul ce-i așteaptă în viitor. Combate dualismul și stăruie pentru realizarea trialismului în monarhie. Iată un fel de apostol, care își poate propaga liber ideile pe pământul Americii!

Ecce Hajdudorogh!

— Glasul conștiinței. — O hotărâre energetică. —

Cluj, 29 Iulie 1913.

Onorată Redacțiune!

Afacerea parohiei unghurești gr. cat. din Cluj a avut darul de a provoca puternice valuri de rezistență.

Cutezanța ne mai pomenită a năimiților dela Hajdudorogh, cari în centra legilor bisericorești și lumestei au avut obrăznicia de a se imbulzi în teritoriul arhidiecezii române unite și cu deosebire în prima parohie a acestei arhidieceze, a revoltat toată lumea românească, văzându-se mai ales și presiunea și asistența șefilor administrativi, adică mâna guvernului în toată acțiunea.

Ca cea mai aproape atinsă, reprezentanța bisericii române unite din Cluj, a ținut o ședință extraordinară, la care membrii din clasa intelectuală, industrială și țărănească au luat parte în număr aproape complet sub prezidenția protopopului Dr. Ilie Dăian, votând, la propunerea adv. Dr. Valentin Poruțiu, cu unanimitate următoarea moțiune energetică întru apărarea bisericii:

Moțiunea votată.

»Considerând, că prin actul unirei metropoliei bisericei românești din Ardeal săvârșit cu Roma în anii 1698-1700 s-a garantat în mod bilateral și sub cea mai grea sancțiune, deci în mod neschimbat prin o singură parte contractată instituțiile de drept public ale bisericii noastre răsăritene și între aceste ritalimba liturgică românească și integritatea teritorială a metropoliei de Alba-Iulia;

Considerând, că prin bulla »Ecclesiam Christi« a pontificului de pie memoria Piu al IX. dela 1853, reactivându-se vechea metropolie românească de Alba Iulia tocmăi în virtutea pactului bilateral în ființă cu Roma, s-a garantat din nou neschimbat și pentru toate timpurile integritatea provinciei noastre metropolitane și esențiunea (eliberarea) ei pentru toate timpurile de sub ori ce autoritate a Primatului din Strigoniu și a oricărei alte autorități din patrie ori din străinătate, asigurându-se aceasta esențiunea și în particular pentru toate eccleziile: cetățile, satele parohiale și persoanele de ambele sexe prin cuvintele: »Antistites greci ritus Catholici uniti quoque inibi existunt Ecclesie omnes, civitates, oppida, pagl, parochiae sive matrices sive filiales, itemque conobia, Monasteria, Instituta quelibet tum Ecclesiastica tum secularia et quorumvis ordinum Regularia, omnes denique utriusque sexus personae cujuscumque gradus ordinis et conditionis, a pristina cui antea suberant Metropolitano Strigoniensi si jurisdictione et quavis alia potestate et prerogativa jurisdictionali in perpetuum pariter exemptae sint et liberatae;

Considerând, că aceasta esențiune independentă și integrată a metropoliei noastre și prin ea a parohiei Cluj

este garantată și prin legea fundamentală art. XXXIX. din 1868:

Considerând, că nici bulla »Christi fideles Graeci« a actualului pontifice roman — ori câte leziuni grave de drept public și privat conține, leziuni în urma cărora, chiar autoritățile au fost silite a pune în vedere revizuirea acestei bulle, aduse în potrua protestului întregii biserici românești unite cu Roma și a întregului neam românesc, — nu a încorporat parohia română unită a Clujului la episcopia de »Hajdudorogh« și din potrivă în principiu stând pe baza teritorialității și indicând nominal parohiile, a căror înstreinare o intenționează, eschide în mod pozitiv ceea-ce dreptul canonic și altfel eschide în principiu și infierează ca delict, ca organele unei episcopii de alt rit prin urmare și slujbașii episcopiei de Hajdudorog să poată exercita vre-o funcțiune în parohii de pe teritoriul metropoliei de Alba-Iulia.

Considerând, că în zilele trecute și după constatări semifociale și după informații directe din preoși ai episcopiei de Hajdudorog au cutezat a să înfățișe pe teritoriul parohiei române unite din Cluj și au încercat a determina cu asistență nepermisă a unor organe a puterii publice și cu invocarea în mod abuziv a »patriotizmului« ca motiv pe credincioși de-al bisericii noastre, ca să părăsească această biserică și să se constituie în o altă biserică cu un alt rit;

Considerând, că prin aceasta acțiune revoltătoare se violează nu numai dreptul parohiei noastre și al întregii provincii metropolitane de Alba-Iulia, a cărei parte integrantă este parohia română unită a Clujului totodată ca prima parohie, dar afară de aceasta se vatămă și dreptul public al țării, drepturi private câștigate, și normele dreptului canonic;

Reprezentanța legală a parohiei Cluj declară, că în conglasuire cu întreaga biserică stă neclintită pe bazele dreptului istoric și a legalității pozitive a bisericii române unite, din care face parte integrantă pentru toate timpurile și parohia Cluj și ține neînduplecat la condițiile de existență sine quibus non ale bisericii noastre: independența, integritatea, ritul și caracterul ei național românesc și e hotărâtă a lua toate măsurile pe apărare a parohiei române unite din Cluj cu extremă energie și cu toate remediile strict legale și constituționale apelând la toate forurile constitutive bisericești și lumestei pentru apărarea bisericii, a păcii dintre confesiuni și a libertății de conștiință și pentru aspra pedepsire a incurziunii prozelitice, inițiate prin preoți turburători ai diecezei »Hajdudorog«.

Între hotărârile luate pentru apărarea bisericii a fost și mandatul dat parohului protopop ca în fruntea unei deputații să se prezinte din prilejul primirii oficiale a delegaților la fișpanul nou instalat, contele Bethlen Ödön

chiar azi și să dea expresiune legitimei indignări a credincioșilor bisericii pentru atențiunea agenților dela Hajdudorog și pentru asistența oficială și să își esprime nădejdea, că reprezentantul guvernului va opri încălcările de legi, cari turbura pacea religioasă și libertatea conștiinței.

Di. protopop Dr. Dăianu s'a achi-tat cu demnitate de acest mandat con-ducând nu numai delegația parohiei, ci și o deputație reunită a tuturor cre-dincioșilor, cler și mireni din întreg comitatul.

Discursul protopop. Dr. Dăianu.

Iată discursul rostit de protopopul Dr. Dăianu și răspunsul fișpanului:

Măria Voastră Domnule Comite!

Din prilejul, că Maiestatea Sa a binevoit grațios a vă denumi de comite suprem al orașului liber regesc Cluj și al comitatului Clujului, ne prezentăm și noi înaintea Măriei Voastre, ca reprezentanți ai bisericii române gr. cat. din acest oraș și comitat.

Măria Voastră! Și sub haina de sărbătoare simte ori ce inimă înțelegătoare greutățile vremurilor; totuși, în schimb, la atari ocazii și inimile strâne de durere să îmbracă în haina de aur a nădejzii. Astfel și noi, în mijlocul loviturilor elementare, în mijlocul miseriilor vieții publice și a primejdiilor amenințătoare ale acestor vremuri critice ne ulem în inima de nădejde nouă văzând, că iată, vine între noi o nouă putere, o nouă personalitate, cu o nouă lume de idei, pentru ca să ocupe aceasta demnitate administrativă atât de strălucită și atât de importantă.

Ca oamenii ai bisericii nădejdea ce ne hrănește este mai ales în direcțiunea, că Măria Voastră, ca bărbat cu orizonturi largi, ve-ți prefi mult și la oricine sămănământul religios și alipirea credincioasă a fiecăruia către biserica sa și ve-ți prefi aceasta nu numai ca floarea cea mai frumoasă a libertății de conștiință, ci și ca o condițiune indispensabilă a conviețuirii sociale și de stat.

Simțământul religios la poporul nostru este o însușire caracteristică a ființei sale etnice, și e atât de strâns legată, atât de unificată și contopită la noi vizația națională și religioasă, încât acest curs sufletesc de viață nu poate fi atins, nu poate fi turburat sau împedecat în dezvoltarea sa firească, fără ca să nu șgduie și cutremure întreagă ființa neamului nostru.

Drept aceea noi, pornind, nu numai din conștiința religioasă subiectivă, ei și în considerarea obiectivă a adevăratului patriotism, socotim vrednică de osândă și osândim ori ce încercare sau faptă, pornită, fie dela particulari, fie dela autorități, care ar fiinti și la desfacerea sau slăbirea acestor legături organice sufletesti, cum, durere, s'a trântit, de fapt, chiar în zilele acestea, și chiar aici în cercul nostru, cu încălcarea vădită a legilor bisericești și civile, și încă sub falsul pretext al patriotismului.

Cu toate acestea noi, Măria Voastră, suntem în acea așteptare și ne pătrundem de acea nădejde plăcută, că la această înaltă treaptă a puterii Măria Voastră ve-ți reprezenta adevărată libertate religioasă și de conștiință, și ve-ți valida pe întreaga linie respectul legilor, și astfel ne ve-ți apăra și pe noi pe toți, fără nici o deosebire, și față cu ori și cine, și ne ve-ți scuti de hărțu-nile religioase interne, cari ne amenință.

În aceasta credință vă salutăm cordial cu toții și cerem dela bunul

Dumnezeu, a totubitorul Părinte cerească al nostru, al tuturor, să vă dăruiească activitate bine cuvântată și vieță îndelungată, legată în fapte bune.

Răspunsul fișpanului.

»Prea stimați domni! Vă mulțumesc pentru urările ce-mi adresați din acest prilej însemnat pentru mine. La espunerile interesante ale Prea onorabilului d-voastră orator, d-l protopop, țin să declar și eu, pe scurt câteva cuvinte: Cu toții trebuie să ne nisuiim a cultiva buna conviețuire între naționalități și confesiuni în interesul patriei comune. Deși d-voastră ca reprezentanți ai bisericii a-ți cam trecut pe alt teren (?) eu primesc mânășă, și declar că nădăjduesc, că vom ajunge la înțelegere. Dacă nu altcum, doar însăși relațiunile publice ne vor sili să ne apropiem unii de alții și să ne înțelegem. D-voastră, ca mai tineri, veți ajunge aceste vremi și poate vă veți mira atunci, cum de nu ne-a venit nici unuia ideea aceasta mai demult.»

De încheiere observ, că din prilejul congregației festive ținută azi la comitat pentru instalația fișpanului, membrii români prezenți au hotărât ca prin grațiul seniorilor lor, bătrânul protopop Hațeganul dela Cojocna, să deie în ca drul unui cuvânt de salutare expresiune și protestului pentru acțiunea subversivă a celor dela Hajdudorog. Când s'a înștiințat însă pentru cuvânt la președintele congregației, vice-comitele Dozsa Endre, cunoscutul autor a scrierii »Tine minte«, a fost oprit zicându-i: Sejmtem mai akar, de nem engethet meg a felszólalása mert csak egy szonok van kijelölve. (Bănuiesc ce vreați, dar nu se poate admite cuvântul d-voastră fiindcă numai un orator este designat).

Indignat de aceasta procedură a la Tisza bătrânul nostru protopop a renunțat la cuvânt și împreună cu cei de față din partidul nostru au decretat rezistența passivă. S'a primit deci aceasta linie de conduită și s'a mai hotărât ca să absenteze în semn de protest toți Români dela banchet, iar întreg complexul de violări de drept și de libertăți publice să se pună la ordinea zilei în proxima congregație.

Din grația celor dela Hajdudorog vom azista deci la reinvierea luptei românești în congregația comitatului Cluj cu toate că de-acolo prin cunoscutul sistem de alegere au fost scoși cei mai energici luptători din comitat.

Cine samă nă vânt, culege furtună. Correspondent.

Instalația de prefect în Cluj.

Luni în 28 l. c. s'a făcut instalația noului prefect conte Bethlen în Cluj, cu ceremoniile oligarhe obicnuite, fiind de față mulți cu pintoni și în haine de șinoare... Vorbiri și forme goale fără esență. Referitor la Românii un singur patriot, P. Horváth Kálmán a amintit și de luptele de naționalitate, dar preste aceste s'a trecut fără nici o observație. A voit să vorbească dl. prot. Hațeganu, dar prefeștul nu i a admis cuvânt. Despre aceasta și despre vorbirea d-lui prot. Dr. Dăianu, în fruntea deputațiunii bisericii gr. cat. române publicăm un raport la alt loc al ziarului nostru.

Conferența de pace.

Deschiderea conferenței. — Convorbiri cu miniștrii Passici și Venizelos.

București, 16 Iulie v.

Toți delegații statelor balcanice sunt întruniți aici. Eri seara au sosit cu un tren special delegații Greciei în frunte cu prim-ministrul Venizelos.

În decursul zilei de astăzi delegații streini au făcut vizite prim-ministrului Titu Maiorescu și celorlalți membri ai guvernului. S'a remarcat cu deosebire vizita prim-ministrului Passici la d-l Maiorescu, care a durat aproape o oră și înțelegătoare.

Mâne, Mercuri, se va deschide conferența de pace în șalonul cel mare al edificului ministerului de externe sub presiunea d-lui Maiorescu. Prima sedință va fi ocupată cu prezentarea plenipotențelor delegațiilor oficiale și cu stabilirea ordinii, în care se vor discuta chestiunile în litigiu.

Delegațiunea românească pentru pace a fost definitiv alcătuită.

Ea se compune din d-nii: Titu Maiorescu președintele de consiliu și ministru de externe, Take Ionescu, ministru de interne, C. Disescu, ministru de instrucție și Al. Mărghiloman, ministru de finanțe.

Guvernul a oferit și d-lui Ion Brătianu un loc, pentru ca astfel și partidul liberal să fie reprezentat. D. Brătianu însă, căruia i s'a telegrafiat, a declinat oferta ce i s'a făcut.

Prim-ministrul Sârbiei Passici a făcut ieri următoarele declarațiuni importante reprezentantului ziarului »Universul«:

»Am venit la București pentru a încheia pacea definitivă. Vă închipuiți de sigur că n'am lăsat interesele țării pentru a veni aci să flozofăm. Din însuși faptul acesta că am părăsit în aceste momente țara, Bulgarii pot vedea hotărârea noastră de a încheia repede pacea. Tot pentru că dorim o pace repede și cu toate garanțiile, am respins propunerea ca să se urmeze tratative de armistițiu la Niș. Vrem să încheiem pacea definitivă și de aceea am subordonat decumdată operațiunile strategice chestiunii politice și acțiunii diplomatice.

Noi în conferință, vom pune condițiunile noastre. Dacă Bulgarii le vor admite se va face imediat pacea. În caz contrariu — noi suntem grăbiți.

De aceea n'am admis nici o încetare de ostilități. Dacă însă vom constata într'adevăr că Bulgarii vor să încheie pacea, atunci vom fi gata să le acordăm mai din vreme o suspendare de ostilități.

Cu privire la pretențiunile Grecilor, d-l Passici a declarat:

»Noi vom susține cererile Grecilor, cari pot, afirma, că nu sunt exagerate. Numai cine nu le cunoaște le judecă exagerate, dar așteptați să vedeți când ele vor fi formulate în conferință și vă veți convinge, că nu sunt de loc exagerate.

În ce privește frontiera, pe care o cer Sârbii, d-l Passici a spus:

»Noi avem nevoie de o frontieră strategică. Vom cere declerenuri pentru a ne putea apăra în contra unui popor care a fost capabil să atace pe

frații lui aliați, fără veste. Pentru aceleași motive pentru care România cere linia de frontieră Turtucaia-Dobrici-Balcic, cerem și noi o frontieră cu terenuri strategice.»

Întrebat asupra chestiunii Adrianopolului, d-l Passici a răspuns:

»Chestiunea aceasta privește pe turci, pe bulgari și pe Puterile europene. Europa, care a imprimat o sancțiune hotărârilor ei, se va gândi ce are de făcut pentru ca aceste hotărâri să fie respectate.

Asupra acțiunii militare a României, d-l Passici s'a exprimat astfel:

»Am primit acțiunea României cu cea mai mare satisfacțiune. Pentru noi a fost o dureroasă necesitate de apărare, care ne-a silit să ne luptăm contra vecinilor noștri. România ne-a scăpat dintr'o situațiune penibilă, chiar atroce. Să dea Dumnezeu ca bunele urări, ce ne-au exprimat miniștrii români astăzi, să se realizeze și cerul senin să apară iar pentru ca astfel poporul balcanic devenit mai înțelept în urma nenorocirilor recente, să se poată dezvolta într-o comunitate solidă de interese și de acte frumoase.

Prim-ministrul Greciei, Venizelos a declarat următoarele reprezentantului ziarului »Dimineața«:

»Inainte de războiul noi renunțasem la Kavala. Dar acum după provocarea Bulgarilor și după ce victoria e a noastră, e de închipuit să renunțăm la un oraș, care este tot ce e mai grec ca populație? Mai ales după masacrele dela Serres e admisibil să cadă Kavala în mâinile Bulgarilor?

Trebuie să ni se recunoască, că noi azi, a doua zi după victorie, avem același principiu ca înainte de războiul cu Bulgarii: echilibrul în Balcani printr-o politică de moderațiune.

Inainte de războiul dintre noi, Bulgaria era mai tare și se recunoștea aceasta de celelalte state aliate. Acum, după război, echilibrul perfect cere forțe egale. Iată ce este esențial pentru posibilitatea păcii. Trebuie deci tăiat scurt veleitățile de hegemonie bulgară.

Masa etnică a Bulgarilor nu ne este superioară. Nu mă iau după statistici cari pot fi contestate. Amintesc numai protestul dela Constantinopol, când s'a văzut, că Grecii aveau în dobit numărul scaunelor ca Bulgarii.

Civilizațiunea bulgară nu cred să fie superioară celei eline. Războiul nu ni l'au făcut cu arme leale... Atunci pe ce se bazează superioritatea lor? Așa dar propunând noi egalitatea de forțe pentru un echilibru perfect nu dăm oare probe de moderațiune?...

Acordul nostru cu Sârbii e deplin, fiindcă totul a fost prevăzut. Nu e nici o posibilitate de neînțelegere în această privință.

România nu s'a amestecat în războiul nostru contra Turcilor. Acum, după ce s'a amestecat, putea să ceară tot. A rămas, însă, în moderațiune. E o atitudine, care impune moderațiune tuturor.

Dacă este așa, trebuie să sperăm, că moderațiunea va triumfa și în dificila chestiune a Cavalei, deși, natural, reprezentanții Greciei nu pot începe decât prin a declara, că fac din Cavala condițiune sine qua non și nu pot admite concesțiuni.

Un comunicat.

Biroul presei din ministerul de război a publicat azi următorul buletin: În dimineața zilei de 9 Iulie cu ocaziunea unei recunoașteri de ofițeri, făcută în direcțiunea Șum-lu, un soldat a fost grav rănit. Recunoașterea a mai avut un caz mort și altul rănit.

Știri diferite.

M. S. Regele se va duce zilele acestea d'n nou, la cartierul general pentru a inspecta trupele.

M. S. Regele a dat ordin ca ofițerii bulgari făcuți prizonieri și cari se află actualmente la Târgoviște, să fie puși în libertate pe cuvântul de onoare că nu vor mai lua parte în actualul război.

Lucrările topografice pentru fixarea noii linii de frontieră în Dobrogea, au fost făcute de d. general Ionescu, împreună cu d. nii maiori Șeicar, lt. inginer Ioanide, lt. inginer Solomon, inginerii Popescu Marin, Savel Manu, Antonescu și Tăut.

Consiliul de miniștrii a fost pus în cunoștiată de lucrările făcute.

Un răspuns.

D-l Nauu ne trimite următoarea scrisoare publicată și în ziarul Dimineața din București:

Domnule Director,

Prin intermediul »Dimineții« văd cu durere că »un amic al d-voastră« din țară, v'a pus o chestiune la care ai răspuns cu articolul »Nu mai putem«, chestiune care din capul locului nu trebuia pusă; într'adevăr nimeni dintre noi nu s'a gândit la strângerea unei colecte de bani în Transilvania pentru nevoile războiului în România!

Nu știu cine va fi acel amic, dar vă rog, în numele tuturor românilor de bun simț de aici, publicați aceste rânduri ca să aflați cu toți că il desaprobat cu toată energia și înțelegem cum a putut trece prin mîntea unui cetățean din România liberă, o asemenea enormitate! L'am mai ierta pe amicul d-voastră dacă ar fi el însuși ardelean, căci atunci ideea lui ar răsați dintr'un exces de zel al simțului de reciprocitate, leane de priceput. Dar ca un român de aci din țara tuturor libertăților—din nenorocire chiar a celor ce nu ar trebui îngăduite — să aibă nesăbuita idee să facă o chemă printre frații cari nu s'nt aici odată de ajuns ajutori, dați-mi voi d-le director să vă asigur cu toată convingerea, că un asemenea român nu există decât printre cei înconștienți.

Nu vă mai faceți dar, pentru numele lui D-zeu, ecoul tuturor nesăbuităților care ne rănesc adânc, dar așa nu vom mai avea prilejul să auzim acei dubioși »nu mai putem« ea și cum noi v'am fi plictisit până acum cu serierile!

Să știți odată pentru totdeauna că dacă avem bani și ni se dă mână sigure în cari să-i încredințăm, apoi bani avem de dat peste Carpați, în nici un caz nu avem de primit dela voi! Ne-ar arde obrusul de rușine numai la gândul că ați rupt din nevoile noastre o centimă ca să ne-o aruncați nouă — »California Europei« cum se botează străinii!

Ni s'a mai aruncat odată marea și nedreapta insultă, că sântem nici mai mult, nici mai puțin decât 7 milioane jumătate de români-haragoni, gata nu numai să nu vă ajutăm cu nimic, dar gata să vă rupem și bucașica dela gură ce v'ar mai rămâne! Atunci, ca și acum, ori de la cine ar

Metamorfosa capitalei.

— Film actual. —

De: V. Pribeagu.

II.

Din valul impresiilor triste ce ne-a cuprins în urma privirii întâiului film, ne zmulge brusc dar înviorător sunetul de goarne și darabane. Capitala s'a metamorfozat ca prin farmec la auzul acestor sunete de alarmă. Ardeleanul nostru n'ar mai cunoaște astăzi București, dacă ar mai veni. Ar sta buimăcit, ștergându-și ochii, ca să vadă dacă nu visează oare? Și ar picura lacrimile însufleșirii din ochii lui, atât de intrinseci la întâia venire.

Capitala e în plină sărbătoare. Pe toate casele drapelul nostru trei-color. Pretutindeni însuflețire, bărbăție și căntece, dar cântece românești. Românul pașnic, care în vreme de pace își petrece vremea la casa lui, lăsând să paradeze străinii și secăturile neamului prin cele cafezene și pe calea Victoriei, a ieșit acum la iveală, cu fruntea ridicată, ca să dea el de acum nota caracteristică a capitalei, în locul străinilor cari umblă acum pitii, fără gălgăie. Pe stradă e viață românească și vorbă românească. În automobile și trăsuri vezi Români, soldați români, cari fac serviciul în capitală. Galantarele, în loc de picturi picante și nudități fără bun simț,

arată astăzi trecătorilor Harta Balcanilor, înșpăta cu stegulețe de diferite culori, cari reprezintă armatele de operații. La mijloc vezi stegulețe: alb—verde—roșu, colorile mongolilor din Balcani, a Bulgarilor. Din spre nord o droaie de stegulețe — românești. Din spre apus, drapele sărbești. De la sud cele grecești, iar departe, în zarea Adrianopolului, stegulețe roșii, cu semilună.

Trecătorii se opresc, se grămădesc pe la vitrine. Discută cu foc și socotesc distanța dintre drapele noastre și Sofia. Trec dame, dar nu de cele cari își arată ciorapii. De altfel nici nu ar avea cine să-și întoarcă în urma lor privirea. Astăzi strada e plină cu Români, serfoși și de bun simț, cari respectă în fiecare femeie pe văduva de mână a u-nuia care s'a dus să moară pentru patrie.

Pe strade trec mereu regimente cu muzica în frunte. Publicul salută cu respect și urale nesfârșite. Vin apoi șiruri lungi de rezerviști, cari sunt duși să-și echipeze. Ei ridică pălăriile în vânt și cântă »Deșteaptă-te Românec.

Văd un simplu soldat, cu barbă lungă neagră și ochii vioi. Are o geantă subțuoară. Lumea îl recunoaște și îl acleamează. E Nicolae Iorga. Fostul ministru, V. Morțun s'a înrolat de asemenea, ca simplu soldat. Pe câmpul Bulgariei a fost avansat din partea Regelui la rangul de — sergent.

D-l Iorga e atașat la serviciul de

pressă al statului major. Dar a cerut să fie trimis la luptă.

Am întâlnit o mulțime de ardeleni, ofițeri în rezervă din Austro-Ungaria, cari au fost înrolați aici, cu rangul de sublocotenenți.

L'am văzut înrolat și pe Calmuțchi, cunoscutul artist comic din fosta trupă a d-lui Bănuțiu.

Fiind aici zarele subț grea cenzură, la cafezene cer toți »Gazeta Transilvaniei« și »Românul«, nădăduind să afle știri necenzurate. Se înșală, aceste ziare, din patriotism, urmează de bună voie dispozițiile date pe seama ziarelor din țară. E o notă frumoasă și asta. De altfel aflu că și ele sunt supuse cenzurii, când întră peste hotar.

Peste tot, a dispărut din zarele de aici tonul vechiu, nota de personalități, atât de disgustătoare de altă dată. Toate zarele se întrec în scriul serios și patriotic, delăturând toate diferențele dintre partide și toate semnele de adversitate. În elanul de însuflețire care a cuprins întreagă țara, preza din București a devenit astăzi — curat națională, serioasă, calmă și elegantă, — lipsită de toate patimile vechi cari îi absorbeau vremea și spațiul.

E înălțător simțul de jertfă ce s'a manifestat la noi din prilejul mobilizării. La rechiziționări nu au fost ciocniri de interese, nici proteste, nici nemulțumiri. Chiar cei atinși de cutare

în egalități, au lăsat să-și caute drep-tul după ce primejdia va fi trecut.

Iar din colectele publice pentru ajutorarea familiilor celor înrolați și fără dare de mână, s'au înecat până acum sume aproape îndoit cât cele ce s'au adunat în Monarhia Austro-Ungară spre același scop, când cu mobilizările de acolo.

Și asta acum, când suntem numai la trei săptămâni după mobilizare și nici o luptă serioasă nu s'a dat. Sunt convins că la o primejdie adevărată, neamul nostru ar face minuni și în privința asta. —

De altfel, precum e și esplicabil, lumea de aci arde de nerăbdare să afle știri de pe câmpul de război. Seara publicul se duce pe la grădini cu muzică și discută până după miezul nopții, asupra veștilor ce se aud. Iar muzica nu mai e antinaționalistă. Auzi mereu »Deșteaptă-te Românec«, »Imnul Regal« și »La arme«, când publicul se ridică cu entuziasm, aplaudază și cântă, înșuțând apoi cântările patriotice cu urale nesfârșite. Auzi apoi doine olteno-nesti, de pe Ceahlău și sărbe, apoi hore vesele și patriotice vechi, pe cari lumea le uitase, cum e hora Griviței, a Plevnei, a Călărașilor, etc. În zilele dinții ale mobilizării, când grădiniile erau tixite cu cei sosiți să se înroleze, — se petreceau scene neuitate, izvorâte din fecul însuflețirii obștești.

După cântecele »La arme«, seris

de regretatul St. Iosif, publicul s'a extariat la culme. Damele acopereau cu flori pe cei ce se înrolau și pe ofițeri, cari erau de față. Unii se urcau pe mese, rostind scurte vorbiri, cari nu se pot reproduce în presa din Transilvania Unul, înrolat, spunea că: merge numai la nuntă la Sofia. Acesta nu e război ci o manevră. N'avem cu cine să luptăm în Balcani. Pentru noi e o jucărie să mergem la Sofia. Să ne vedeți însă, când vom merge la adevăratul război, al viitorului!...

Însuflețirea care înșteța cuvintele lui nu avea hotare. Orchestra a întonat »Deșteaptă-te Românec«, lumea se urca pe mese și pe scaune și florile sburau în aer, asupra ostașilor României.

Iar scenele aceste de mare însuflețire, de care n'al fi crezut că e capabilă poporația Bucureștilor cosmopolit, se repetă seară de seară, când edițiile speciale ale ziarelor aduc veste vre-unui succes ostășesc. De pildă știrile geniale tactici militare a generalilor Bogdan și Musteață, cari au capturat cu ajutorul cavaleriei noastre peste 8000 de soldați bulgari, a făcut o adâncă impresie. Pilda asta de strălucită școală și tactică militară a dovedit și celor sceptici, că însuflețirea noastră nu e foc de paie și încrederea în armată e serioasă și motivată. Un ziar s'a scăpat și a dat știrea cănuță, că primănd cavaleria noastră un trau-

veni, respingem cu toată indignarea și cu tot disprețul de care sântem capabili, însușirile acestea nedemne pentru orice bun patriot și pentru oricine îl tace capul să înțeleagă atâta lucru: ca crimă de les-solidaritate națională se făptuește cu ele!

Primiți d-le director, respectuosle mele salutări.

Dimitrie Nanu,
Sublocotenent din reg. 70 infanterie,
membru în „Liga Culturală“.

La această scrisoare țin să răspund următoarele:

Cel ce mi-a trimis scrisoarea prin care ne-a sosit din Ungaria cu o boală n-ștru la ajutorarea familiilor celor mobilizați e un ardelean stabilit de mai multă vreme în țară. Recunoștința, pe care țin să i-o arate statului, care i-a arătat atâta bunăvoință și dragoste, entuziasmul fără margini care s-a deslășuit în țara românească pe urma oștirii care trecea Dunărea, ca să apere hotarele țării, spiritul de jertfă fără pereche în istorie, care s-a manifestat în toate clasele societății din țară, lipsa de înțelegere a situației amărate în care se află Românii din Ungaria, căci aceasta în decursul timpului a fost uitată în mijlocul libertății ideale, toate acestea au îndemnat pe prietinel meu, originar din Ardeal, ca să-mi scrie scrisoarea, la care am dat răspunsul în articolul: „Nu mai putem“. Acest nu mai putem cuprindea o învinuire la adresa țării românești, cum reiese din scrisoarea prietinelui nostru Nanu, ci era o justificare mai mult față de noi înșine, față de sufletul nostru care ne cerea imperativ ca să imitam și noi pilda celor ce cu atâtă dragoste jertfesc tot ce li-a dat Dumnezeu, pentru țară. Din această justificare nu rezultă, că voi iubii frați „ne-ați fi plictisit până acum cu cererile voastre“.

Acel „nu mai putem“ e expresia propriei Ardeleanului, el prin frasa asta întreabă își exprimă în mod autentic, îndurerat și plastic situația lui deosebită, după care ascunde un dor îndăbușit, dorul de jertfă. Gestul „nu putem“ e pentru el o expresie brutată, pe care numai un om fără inimă o înveșnică.

Noi nu l'am plătit nimic ca să cerem răsplătă, dar consecvenți îndemnatul, adănc înrădăcinat în sufletul nostru: de a jertfi totul de dragul idealului românesc, am fiut să dau prietinelui meu ardelean răspunsul explicativ: că noi în lipsă de alte învoare de jertfă, Va punem la dispoziție viața noastră pe care suntem oricând gata s'o jertfim pentru idealul românesc.

Acest răspuns îl puteam da liniștit chiar și unui prietelin, care nu și-ar trage originea din Ardeal.

In credință, că după aceste explicații, m'ați înțeles pe deplin, Va rog

sport de zeci de mii de arme și muniții bulgare, s'a constatat, că aceste erau trimise de Austria.

Furia publicului nu avea hotare. — Jos perfida. — Jos Austria și țandramaua ungurească! Aceste erau cele mai blânde erupțiuni ale indignării publicului.

Iar un ziar comentează știrea că se poate mai potrivit, așa:

— Acesta e cel dintâi favor de care ne-a împărțit aliata noastră în lungul interval cât i-am purtat interesele. Dar și aceasta, — fără să fi vrut.

Gvernul desminte știrea, dar nu în întregime și nu — categoric.

Au sosit la București câțiva inaiți ofițeri bulgari, făcuți prizonieri de câtră ai noștri.

Ofițerii garnizoanei de aici le-au oferit un banchet. Apoi să mai zică că un nobil Românul, care, după atâtea insulte, ospătează pe dușmanul brutal, și-l ce-l-a desarmat?

De altfel a făcut o impresie foarte proastă pe aici faptul, că ofițerii bul-

gare prinși, fiind puși în libertate pe cuvânt de onoare, au fugit în cea mai mare parte. O dovadă despre onoarea mongolilor balcanici și despre nivelul caracterului ofițerimii învingătorilor de la Kirklisse.

Acum trebuie să credem cele ce ni le spuneau Turcii despre cinstea Bulgarului și ne putem explica procedura Sărbilor, cari nu se încred în nici o promisiune a guvernului din Sofia, ci pretind să se fixeze la moment condițiile de pace.

Dar acest București metamorfozat mai are o notă de noblețe. Cu toate-că s'au constatat cazuri de inzulte și perfidii bulgare și austro-ungare, nici un bulgar sau Ungur din București nu a fost iznătat sau hulduit cel puțin. Românul nu se răfuiește cu singuratici și cu nearmați, și nu la ei acasă, cu toate că oaspeții aceștia sunt cam — nepofitiți.

—

— Semne îmbucurătoare de viață socială și culturală. —

25 Iulie n.

Cu bucurie constat, că lucrurile în orașul nostru Alba-Iulia, au luat o direcție bună, s-au întors spre bine. Separatismul dintre diferitele clase sociale ale Românilor din loc, a început să dispară tot mai mult. Azi situația s-a schimbat în spre bine, mulțămintă muncii și zelului înflăcărat al celor vre-o câțiva luptători, cari după sfurtări de un an au adus amorta noastră »Reuniune de cetire și cântări a economilor și meseriașilor din loc« la o nouă viață.

În fruntea acestei Reuniuni membri au știut să aleagă un comitet, care lucră din tărăspuri pentru înflorirea Reuniunii, care singură e chemată să închege rândurile răslețe ale societății noastre în acest oraș, și să deștepte pe cel din indiferentism cu atât mai vărtos, cu cât reuniunea noastră înlocuește totodată și casina română din acest oraș.

La adunarea generală extraordinară de nouă constituire, ținută în 5/18 Mai a participat un număr foarte mare de Români și cu toți s-au înscris de membri, dând dovadă, că voiesc să trăiască ca națiune, să aibă cultură proprie și au hotărât sus și tare susținerea Reuniunii cu ori ce preț, cu orice jertfe. Cu ocazia aceasta adunarea generală a ales în fruntea Reuniunii de president pe inițiatorul și înflăcătorul ei pe d-l Dr. Alexandru Fodor medic, ca vice prezident pe d-l Dr. Ioan Pop advocat, cari totdeauna au fost în fruntea tuturor mișcărilor naționale și culturale. Tot oamenii harnici și de inimă sunt și ceilalți membri din comitet, cari sunt conștii de chemarea și încrederea depusă în persoanele lor.

Trebuie însă să constat, că din 70 meseriași, români câți avem în orașul nostru abia jumătate s-au înscris de membri, până când fiind vorba chiar de Reuniunea lor proprie ar fi de dorit, că nici unul să nu lipsească, ci toți să se grupeze sub drapelul Reuniunii. Dintre economi încă s-au înscris puțini față de marea număr de 5000 câți sunt în oraș până când înțeligența s-a înscris până la unul. Cauza — credem însă — că a fost timpul rău, anul neprielnic și dezastrul de ape ce a zdruncinat avutul economilor în acest an, dar sperăm, că văzând ambiția cu care lucră comitetul și lucrurile bune pe care le-a pus la cale, pe viitor se vor grupa toți în sinul Reuniunii.

Ca primul semn de viață Reuniunea a aranjat o petrecere cu producție teatrală și cântări corale în ziua de 12 Iulie n. Programul ales și bine executat a lăsat mulțumiri pe toți participanții, servind tot odată ca îndemn în viitoarea activitate a reuniunii.

Potopul însă nu ne-a lăsat să sărbătorim pe deplin acest frumos început al renașterii reuniunii noastre. Pe la jumătate la 2 oare, când petrecerea curgea cu cea mai mare însuflețire ni-a sosit trista veste, că întreaga parte a orașului dinspre Murăș e sub apă, și că apa a ajuns până la tribunalul regesc și drumul principal ce duce dela piață la gară. La auzul

gari prinși, fiind puși în libertate pe cuvânt de onoare, au fugit în cea mai mare parte. O dovadă despre onoarea mongolilor balcanici și despre nivelul caracterului ofițerimii învingătorilor de la Kirklisse.

Acum trebuie să credem cele ce ni le spuneau Turcii despre cinstea Bulgarului și ne putem explica procedura Sărbilor, cari nu se încred în nici o promisiune a guvernului din Sofia, ci pretind să se fixeze la moment condițiile de pace.

Dar acest București metamorfozat mai are o notă de noblețe. Cu toate-că s'au constatat cazuri de inzulte și perfidii bulgare și austro-ungare, nici un bulgar sau Ungur din București nu a fost iznătat sau hulduit cel puțin. Românul nu se răfuiește cu singuratici și cu nearmați, și nu la ei acasă, cu toate că oaspeții aceștia sunt cam — nepofitiți.

—

acestei vești cei mai mulți dintre participanți îmbrăcați în haine de petrecere au pornit prin apă ori cu luntrea acasă, unde și-au aflat casa plină de apă și tot avutul pustiu.

Luând în considerare faptul, că Murășul amenința cu revărsare, așa că mulți s-au temut să-și părăsească locuințele, putem spune că și partea materială a petrecerii a fost mulțumitoare. Cor. —

Răspuns la o îndrumare.

La articolul d-voastră din numărul 146 al »Gazetei« »La răspântie« aș avea și eu ceva de adaogat.

Este îmbucurătoare tendința tinerimei eșite din țărănimea cu dare de mână, cătră carte și în special cătră profesiunile zise liberale. Dar sub raporturile date, fie-ne permisă întrebarea: Oare nu am mers prea departe cu formarea unilaterală de advocați și preoți și cu neglijarea aproape totală a celorlalte ramuri, în special a celor de pe terenul economic? Este frumoaș medicina, dar ea recere 7—8 ani de studii și de practică prin spitale, împreună cu cheltuiel enorme, pe care fiul unui țăran simplu nu le poate suporta din al său propriu fără de ajutorare și stipendii mari. Fără de acelea numai vegetează și își sdruncină de timpuriu sănătatea.

Și apoi câți medici români avem în posturi superioare administrative? Dar oare teologii noștri, cari au trecut prin gimnaziile și seminarile ungurești, întru cât sunt ei pregătiți pentru conducerea neamului? Și nu ar fi mai nimerit de a-i ajuta și îndemna și pe aceștia să facă 1—2 ani de studii la facultatea de teologie și de litere din București, studii de istoria și literatura română etc.?

Aceste decii sunt specialitățile cele mai decisive. Dar pentru cei cu mijloace mai restrânse și fără speranță sau șanse de reușită la știpețiile cele mari și pe ani îndelungi, oare să nu fie și alte ramuri tot așa de onorabile, ba poate uneori mai productive și mai ușoare de obținut, cu sacrificii mai puține și în timp mai scurt? Câți arhitecți și constructori români, câți medici veterinari, câți silvicultori și câți agronomi avem, ori că de aceștia nu se simte de loc trebuința și nevoia? Pe fiecare an se construiește atâtea și atâtea biserici, școli, primării, căruciume comunale etc. în toate părțile locuite de români, și acestea ni le fac streșidii din lipsa de specialiști români.

Sunt peste 180 de bănci românești și între ele sunt unele cari fac avere de mai multe milioane coroane pe fiecare an și tocmai din lipsă de economiști de pus în fruntea lor nu s'a găsit până acum o singură ramură de avuție națională de dezvoltat din partea băncilor, decât să dea bani oamenilor ca să plece la America. Dar pe lângă economiștii formali pentru pus în fruntea băncilor, oare la câteva din cele mai mari nu s'ar putea găsi mijlocul din însemnatele beneficii și venitele fondurilor de rezervă să angajeze câte un agronom, care să fie decamată conferențiar și instructor public, pentru regiunea aceea în scopul de ameliorarea și concentrarea producției locale?

Dintr-o publicație recentă văd că Iacob Mureșianu vestitul pedagog și marele bărbat al neamului, încă pe la anul 1854, preconizase înființarea unei școli de agronomie la Blaj și începu să facă o colecție pentru întrușchil-parea ei. Sunt trecuți 70 ani de atunci și noi tot fără de școli agronomice și fără de instrucțiune profesională suntem. Neapărat pedagogul idealist își închipuia mai ușor de înființat o școală de agronomie decât de susținut; proiectul a căzut la opoziția mitropolitului Șuluțiu. Dacă după 70 ani trecuți noi nu suntem încă în stare să susținem atari școli din mijloacele proprii, să nu fie posibil la cele câteva bănci principale (10 — 15) să întreținem cel puțin un singur agronom ca conferențiar? Eu cred că da!

(Va urma).

ȘTIRI.

— 17 Iulie 1913.

Căsătoria prințului Carol al României cu fiica țarului. Corespondentul din Petersburg al ziarului parizian »Figaro« află din isvorul cel mai demn de încredere, că principele Carol al României se va logodi în curând cu fiica cea mai mare a țarului, marea ducesă Olga, care în 81 an va implini etatea de 18 ani.

Circulațiunea trenurilor în România. Azi Miercuri în 17/30 Iulie a. c. se pun în circulație noui trenuri pe liniile ferate ale României. Pe linia București — Predeal: trenul accelerat Nr. 9 cu plecarea din București la ora 5,05 p. m. și sosirea în Predeal la ora 9 p. seara; trenul accelerat Nr. 10 cu plecarea din Predeal la ora 8,11 a. m. și sosirea în București la ora 1,55 a. m.

De eri s'a restabilit în toată țara, circulația normală a trenurilor de marfă, de mare și mică viteză.

Sergent de jandarmi maghiarofob așa-i zic foile ungurești unui biet sergent de jandarmi, care a îndrăznit — vezi Doamne! — ca într-un restaurant din Ungaria să-și vorbească limba mamei sale. Iată cum s-a petrecut cazul: Sergentul din chestie, Mihail Săplăcean plecase zilele trecute la Jibău ca să-și viziteze rudeniile. Sămbătă seara intrase într-un restaurant, luă loc la o masă și ceru chelnărilor să-l servească. Ca Român, natural, că a vorbit românește. Chelnărilor însă li răspunde ungurește. Faptul acesta li revoltă pe sergent și se adresă chelnărilor din jurul său cu întrebarea: Ce sfântul? Da voi nu știți românește? (Să nu se uite însă că Jiboul e un oraș cu câteva mii de Români). Și mare vorbă a spus bietul sergent! Ba, a comis o crimă chiar prin faptul, c-a avut îndrăzneala să-și vorbească limba sa — căci un »notarș«, care încă fusese martorul scenei de mai sus — natural pentru mântuirea patriei — a făcut arătare contra sergentului și acum s-a pornit cercetare contra acestui »maghiarofob«. — Norocul că a fost domnul notar de față, căci de nu — mai știți! — era val de sărmana Ungarie!

Creșterea populației din România. Revista economică »L'Economiste européen« din Paris dă sub semnătura d-lui Ed. Thézy, o serie de amănunte asupra frumoașei creșteri a populației din România. Populația Română a crescut în timp de 12 ani cu 1.300.000, adică cu 22%. Aceasta e o creștere proporțională, cea mai ridicată în Europa, după Rusia. După ultimele statistice cunoscute, se nasc la 10.000 locuitori, 439 copii vii în Rusia și imediat în urmă vine România cu 423 copii, pe când în Franța în anul 1911 s'a înregistrat, că decesele au întrecut nașterile cu 9 pentru 10.000 Români este de altfel țara unde oamenii se căsătoresc mai bucuros, căci după ultimele statistice, numărul nouilor căsătorii este la 10.000 locuitori de 210. Această proporție nu e decât 206 pentru Serbia, 192 pentru Bulgaria, 185 pentru Ungaria, 182 pentru Rusia, 159 pentru Belgia, 157 pentru Germania și Italia, 155 pentru Franța, 152 pentru Anglia, 146 pentru Elveția, 145 pentru Olanda, 143 pentru Danemarca și 142 pentru Spania.

Spre Palestina. Se anunță din Neoplanta: A stărnit mare senzație convoiul de 40 evrei-poloni, care a fost condus zilele acestea pe stradele orașului de o escortă de jandarmi. Cei 40 de »fără țară« au fost trimiși la Neoplanta de poliția din Titel, unde sosise acest convoi de perclinați sub conducerea unui jidan roșcat, care a declarat, că vin din Moscova și că vor să se refugieze în Palestina, unde vor să fie scutiți de persecuțiunile îndurate în Rusia. Poliția din Titel n-a dat se vede, crezământ acestei declarații și astfel li trimise sub escortă la Neoplanta ca să se legitimeze. La interogatoriul luat de poliția din Neoplanta, au dat același răspuns. Întreg acest convoi răctăcitor se susține numai din mila ce o capătă dela unul și altul. Poliția de graniță li va pedepsi pentru strângerea de mîlă oprită și vagabundaj, iar după terminarea pedepsii li va escorta până la graniță.

S'apoi... hai la drum spre pământul făgăduinții, Moisi-leben!

Utrăviri în masă. În Canija-mare s-a îmbolnăvit Duminec după prânz, individul Ludovic Toth, prezentând simptome de holeră. Cazul a produs o groază panică printre locuitorii din oraș, mai ales că după ce bolnavul a fost transportat în spitalul pentru boale epidemice, în oraș s-au ivit încă 10 cazuri de boală cu aceleași simptome. Mai târziu însă medicii au constatat, că boala celor amintiți nu e cauzată de holeră, ci că se îmbolnăviseră de intoxicație în urma consumației de ciuperci rele. Până seara s-au ivit în Canija 20 de cazuri de intoxicație.

— În Mișcolț s-a îmbolnăvit tot de intoxicație de ciuperci întreagă familia mașinistului Fülöp. Abia au consumat bureșii și toți membrii familiei s-au îmbolnăvit, răsturnându-se la pământ în înconștiență. Unul dintre fiilii Fülöp s-a îmbolnăvit atât de grav, încât a încetat din viață.

Știri mărunte. Comuna Janosvágása din comit Zemplén a fost distrusă aproape întreagă de un incendiu, care s-a pornit dela o șură în care se jucau niște copii, în timp ce sătenii erau duși la lucru câmpului.

— După informațiile primite de ministerul de interne, în Temessziget nu s-au mai ivit cazuri de hoieră.

Concurs.

În orfelinatul Reuniunii femeilor române din Brașov sânt libere 2 locuri de orfelino.

Acele orfelino române sărace, cari doresc să ocupe aceste locuri vor face cererea lor cu următoarele acte, pe care le vor prezenta la subsemnata Președință până la terminul de 15 August st. v. a. c.

- Certificat de botoc.
- Certificat de sărăcie.
- Certificat de absolvirea școlilor primare.
- Certificat de sănătate.

Orfelinoele vor trebui să aibă vârsta de 12 ani, vor fi instruite în școala de menaj și de industrie casnică a Internatului în timp de 4—5 ani, unde vor primi și întreținerea, îmbrăcămintea și toată educațiunea necesară pentru a-și putea crea un viitor în această direcțiune.

Sânt preferite orfelinoele de ambii părinți.

Brașov, 8 Iulie 1913.
Maria B. Baiulescu
Președintă.
Strada Fântanei 31.

ULTIME ȘTIRI.

București 30 Iulie. Regele Carol trecând eri în »revistă garnizoana de-aici a declarat, că pacea s'a va încheia în timp de zece zile.

București 30 Iulie. În decursul zilei de eri delegații au conferit asupra încheierii unui armistițiu provizor, care după toată probabilitatea se va și încheia. Eri au fost primiți în audiență de Regele Carol șeful delegațiunii bulgare Tonceff, ambasadorul Turciei la Sofia și prim ministrul Passici. Astăzi au fost primiți în audiență miniștrii Venizelos, Vucotici și ceilalți delegați. Sunt speranțe că pacea se va încheia în timp de 10—14 zile.

Belgrad 30 Iulie. Sârbi au ocupat localitatea Taparcic în apropierea Vidinului. Bulgarii din Vidin sunt hotărâți în cazul unui atac în contra Vidinului să apere orașul până la extrem.

Constantinopol, 30 Iulie. Moștenitorul Tronului Turciei Iussuf Izzedin și prințul Sali Eddin au sosit eri la Adrianopol, unde li s'a făcut o primire solemnă.

Salonic 30 Iulie. La Tșumaja s'a dat o mare luptă, care a durat trei zile. Pe ambele părți sunt pierderi colosale. În cele din urmă Bulgarii au trebuit să se retragă.

Londra, 30 Iulie. În ședința de eri a reuniunii ambasadorilor s-a fixat definitiv statutul Albaniei. În decurs de un jum. de an se va designa Domnitorul Albaniei. Până la numirea principelui Albaniei se va organiza administrația țării sub controlul Puterilor mari.

Paris 30 Iunie. Ziarele de aici înregistrează știrea despre o ciocnire între trupe românești și sârbești la Bogovica. Românii ar fi capturat două escadroane sârbești.

Petersburg 30 Iunie. În cercurile curții rusești situația balcanică se consideră de liniștitoare. Prin concentrarea de trupe rusești în Asia-mică nu se intenționează vre-o acțiune în contra Turciei.

Sofia 30 Iunie. Generalul Ivanov a primit noi întăriri. Grecii sunt în retragere.

Proprietar:
Tip. A. Mureșianu: Branisco & Comp
Redactor responsabil:
Ioan Brolea.

INCHIDEȚI GURA... dacă ai dinți urâți cumpără-ți un tub de pastă de dinți din cărbuni de tei „REFORM“ cu 70 bani. — Folosind-o 3 zile vei avea dinți albi ca zăpada. Atunci vorbește și spune-i ori și cui, că acest minunat preparat l-ai cumpărat în prăvălia lui E. A. Orendi și drogueria Lang și Theil în Târgu Grăului. WSGHT OTTO, inventator și esclusiv singurul fabricant, farmacia „Örangyal“ în Tatrang, comitatul Brașov. — Laborator chemic. — Singurul preparat care nu atacă dinții

Magazinul D. BERBECAR.

Braşov, Strada Hirscher 7. — Telefon 487.

Au sosit: Toate noutăţile în stofe de Rochi și bluse pentru vară. Trusouri complete pentru mirese și gineri.

Rochi se confecţionează după măsură.

13-30

Deschidere de prăvălie

Am onoare a aduce la cunoştinţa Onor. public că am deschis pe piaţa din Braşov,

Strada Porţii Nr. 34.

sub firma protocolată

Franz Gross

o prăvălie special pentru articoli de modă, pentru bărbaţi albituri, găteți, mărunţişuri, și căptuşeli.

Esperienţele câştigate în decurs de 10 ani ca funcţionar, 2¹/₂ ani ca tovaroş și conducător al „Warenhaus“ din târgu grăului N. 9 mă pun în plăcută poziţie de a corespunde recerînțelor. Mă voi sili prin sorviciu solid, prevenitor a câştiga confienţa On. public rugându-mă de un sprijin factic a întreprinderi mele.

Cu toată stima

Franz Gross

O proprietate de vânzare.

Fe hotarul oraşului Turda nu departe de oraş este de vânzare din mână liberă, o proprietate de 60 jugăre catraştate cu edificii economice. comasată într'o tablă. Eventual se dă și inarendă. Doritorii de a cumpăra sau a esarenda să se adresează către **Ioan Mésaros advocat în Turda** strada: „Kossuth tér nr. 13. 3-3

Fabricate clasa primă!

Pentru sezonul de primăvară și vară recomandăm produsele noastre renumite ca cele mai bune și anume:

Stofe de haine pentru domni Cheviot și Kangaru.

Stofe de costume pentru dame unicolor șdesen.

Stofe Double pentru paltoane, Ulser și mantale de dame.

Velours și Pimerstons pentru paltoane de carne și paltoane de sport și costume de vânat.

Cheviot și Kangaru negru pentru costume salon, trac și smoking.

Stofe Loden impenetrabile pentru sport și costume de vânat și voluntari.

Stofe de rniiforme pentru locot și voluntari.

Pieduri pentru voiaj, cergă pentru voiaj, ășuri, cal, covoare. etc. etc

Fabrici de postav, mărfuri de modă și tricotaș.

WILHELMSCHERG & Cie

20-50 **post de vânzare!**

Fabricate clasa primă!

Negot nou de vâpseli de primul rang.

Aduc la cunoştinţa Onor. public, a vâpsitorilor de odăi și a comercianților că am deschis în

Braşovechi, strada lungă No. 9 o

Prăvălie de vâpseli și uleiuri,

bogat asortată cu toate sorturile de vâpseli.

Am și un deposit de tot felul de scări.

Prăfuri moderate.

21-30)

Serviciu solid.

N. ARSU, Vâpsitor de odăi și comerciant de vâpseli.

„TRANSYLVANIA“

bancă g. m. de asigurare, Sibiu (Nagyszeben)

recomandă incheierea de

Asigurări pe viață

in condiţiunile cele mai favorabile.

Pentru preoți și învățători români gr.-or. dela școlale confesionale avantagi deosebite.

Special de remarcat sunt combinaţiunile următoare:

A asigurări mixte cu restituirea intereselor de 3% garantată. Asigurări de pensuni simple și combinate cu asigur. unui capital

Asigurări simple și mixte cu participare la câștig de 40%. Asigurări mixte cu plățirea necondiționat de 2-ori a capitalului

Asigurări de foc

deasemenea foarte ieftine.

Dela existența „Transsylvaniei“ s'au plătit din partea ei:

Capitale asigurate pe viață. Cor. 5458,689,43

Pagube de foc 5,456,645,67

Sumele asigurate pe viață erau cu finea anului 1911 11,740,710—

Asigurări de foc 133,667,241—

Capital de fondare și rezerve 2,603,400—

formații și prospecte se dau gratuit prin direcțiune în Sibiu și agenturile principale din Arad, Braşov, Bistrița, și Cluj cum și prin toți agenții din comune.

Agentura principală pentru Braşov se află la d.l

H. Herman, Strada Porţii Nr. 51.

Personae versate în achiziții cu cercuri bune de cunoştință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

F. NÖHMEYER, GRAVEUR BRAŞOV,

Strada Orfanilor Nr. 5. în curte etajul prim.

Execută tot felul de lucrări de gravură, monograme pe tacâmuri și ciasornice, sigile.

Specialitate.

Monograme tăiate pe perii, garnituri, giante și bastoane.

Firme pe metal cu litere negre pe uși, precum și pe mașini se execută toate înemărimile. 19-24

MOBILE MODERNE

Am depuse în Hala de mărfuri a societății industriale din Braşov, precum și în

fabrica mea din Strada Lungă Nr. 151 se află diferite mobile. (31-50.)

I Hubbes, Tăm plorie u epntrziđiri mobile și lucrări de artă

Hotel și Cafenea „METROPOL“.

Am onoarea a aduce la cunoştinţa On. public din Braşov și jur, și On. oaspeți din România că am luat în antreprisă:

Hotelul și cafeneaua „Metropol“

Braşov, Strada Reagră Nr. 3.

renovat și aranjat cu tot confortul necesar. 20 camere. Rog cu toată căldura Onor. Domni și Dame din România a cerceta Hotelul în sezonul de vară.

Asigurând pe Onor. vizitatori de un serviciu prompt și cu atențiune, sper că voi fi sprijinit în noua mea întreprindere cu deosebite din partea On. public românesc.

Cu toată stima

Iancu Acsente.

LA RAZB I 500.000 DE ROMINI

a ieșit în calea morții, iar la noi

cu **500.000** coroane

îți iese norocul cu treaul în cale la tragerea cea mai apropiată ce va fi

în 25 AUGUST a. c.

dacă îl aștepti și li deschizi ușița ca să intre, cumpărând cel puțin un loz dela „Banca Hipotecară Ungară“, care îl vindem de prezent pe:

36 de rate lunare de câte 6.30 coroane.

2 lozuri imperechiate, adică unul dela „Banca Hipotecară Ungară“ și unul dela „Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie“, împreună cu:

40 de rate lunare de câte 10 coroane.

Câștigurile Principale: Cor, 1,000,000; 500,000; 400,000; 300,000, 2 de 200,000; 2 de 100,000; 2 de 75,000; 50,000; 10,000 etc.

Nici un risc!

Tot lozul câștigă!

TRAGERILF se țin în fața unei comisii supraveghiate din partea statului și sunt publice. Ele au loc la: 5 și 25 Feb.; 25 Apr.; 5 și 25 Iunie; 25 Aug.; 5 și 25 Oct. și 27 Dec. a fiecărui an. Cu ocaziunea tragerii din DECEMBRIE se sortează câștigul cel mare de pe lume de:

1,000,000 Coroane.

Lozurile acestea nu-și perd valoarea ca lozurile loteriei de stat, ci joacă în continuu până la finea tragerilor tuturor, astfel că un loz în caz de noroc se poate trage și de mai multe ori. Cel puțin odată însă trebuie să se tragă cu câștig fiecare loz.

După primirea ratei prime imediat estradăm cumpărătorului Lista legală de rate, care conține Seria, Numărul și Litera lozurilor cumpărate iar după solvirea tuturor ratelor i se vor estrada lozurile originale. Observăm la acest loc, că **deja după achitarea ratei prime dreptul de joc și de câștig este exclusiv al cumpărătorului.** Pentru asignarea ratelor următoarea trimitem cumpărătorilor ecouri postale, cruțând astfel porte.

Vă recomandăm cu toată căldura a cumpăra cel puțin unu sau două din lozurile acestea, căci după terminarea războiului la tot cazul li se va urca prețul repede și nu vom mai fi în stare a le putea vinde sub condițiuni așa de favorabile ca în prezent.

Nu lăsați norecul să vă treacă pe sub nas profitați de ocaziune și întindeți mâna după el căci nu puteți ști din ce tufă sare lepi riele!

Lozurile acestea sunt garantate și din partea visteriei statului ele se primesc cu cauziuno ori udde, se pot lombarda (zalogi), etc. cu un cuvânt sunt cele mai bune lozuri de pe suprafața pământului concentrate fiind în ele toate calitățile necesare și dorite.

Adasând cu plăcere comenziile onorațiilor cetitori semnăm

cu deosebită stimă

Ustredná banka uc. spol.,
Budapest Váci-körut 31.

Avis.

Se caută o fată bună și inteligentă română, care posedă limba corect pe lângă 2 băeți (o fetiță și un fecior de 5-6 ani.)

Ofertele să se trimită direc la Domnul **Dr. Aurel Grozda Buteni** (Körösbökény.

Se preferă cele orfane. 5-10

Deschidere de prăvălie

Subscrierul aduc la cunoştinţa On public că am deschis în strade Hirsger Nr. 2

Prăvălie cu alimente

Legumi, zarzavaturi fructe sudice, conserve de legumi, delicate, precum pește sărat în fiecare zi pește proaspăt, Brânzeturi, unt- cu preț ieftin, serviciu solid.

Mă rog de sprijinul on. public 19-50 **George Moșoiu**

Avis.

Joi în 31 Iulie lucepe vânzarea unui vagon cu vase de porcelan de Karlsbad, care se vor vinde cu preț ieftin în strada Hirsger de jos nr. 20.

Farfurii fine de porcelan dela 16-18 fileri, filigene de cafea și ceai 10-16 bani,—

Diferiți articoli pentru restaurații, cafenele.

Dacă toate sunt scumpe, cumpărați vase ieftine de porcelan. 1-2

Cetiți și răspândiți „Gazeta Transilvaniei“.